سەروتار

لە پەراوێزی کولتوورەوە

«پێداچوونەوە» بە وەرگێڕانەکانماندا کارێکی پێویستە

سەرنووسەر

* هەر لە سەرەتاوە تا ئەمڕۆکە «پێداچوونەوە» لە کاری وەرگێڕاندا لەلای ئێمە بەکارێکی ناپێویست و جۆرێک لە عەیبە زانراوە، وەرگێڕی ئێمە پێی نەنگە و لای وایە لە هەیبەت و گەورەیی ئەو کەم دەبێتەوە، وەرگێڕانی خۆی نیشانی کەسانی لەخۆی شارەزاتر بدات، بۆیە هیچ بایەخێک بەو لایەنە گرنگە نەدراوە. لە پڕۆژەکانی وەرگێڕاندا، پێداچوونەوە هەر بە تەنیا بۆ بەراوردکردنی نێوان دوو زمانەکە نییە، بەڵکو پێداچوونەوەیە بە زمانی وەرگێڕانەکەشدا، چونکە بەهۆی زمانەکەیەوە وەرگێڕانەکە دەبێتە بەشێک لە کولتووری نەتەوەیی نەتەوەکە. لەکاتێکدا لەلای ئەو میللەت و نەتەوانەی بایەخی بەرچاو و شایانی باسیان بە بزاڤی وەرگێڕان داوە، گرنگییەکی زۆر بەکاری «پێداچوونەوە» بە وەرگێڕانەکانیان دراوە و لەلایان بووەتە نەریتێکی باو، مەگەر تەنیا ئەو (وەرگێڕ)انە ئەمە نەکەن کە ئەزموونی دوورودرێژیان لە بواری وەرگێڕاندا هەیە و بە تەواوی بەسەر هەردوو زمانی بۆ وەرگێڕاو و لێ وەرگێڕاودا هەیە، لە هەندێ داوودەزگای وەرگێڕانی لای خۆشیان، هەر خۆیان ناهێڵن ئەو کارانە بەبێ پرۆسەی «پێداچوونەوە» و بەراورد کردنیان بە دەقی بنچینەیی وەرگێڕدراوەکە بەسەریاندا تێپەڕێ، ئەمەش بۆ پاراستنی ناوبانگی دەزگاکە و ئاستی خۆیانە، چونکە نایانەوێ قومار بەو ناوبانگەی خۆیانەوە بکەن و وەرگێڕی ناشی و ناکارە و تازەکار بێت و بە ئارەزووی خۆی بەناو بکەوێ و پەلاماری گەورەترین و گرنگترین و هەستیارترین شاکاری دنیا بدات و خۆی لێمان بکاتە فس فس پاڵەوانی مەیدانی وەرگێڕان و ئەو دەزگایەش ڕیکلامی بۆ بکات و بیخاتە ڕیزی وەرگێڕە بەناوبانگ و خاوەن ئەزموون و مێژوو و بەتوانایەکانەوە، لەکاتێکدا زۆر لەو وەرگێڕانانە ئەگەر لەگەڵ دەقی ئەسڵییاندا پێک بەراورد بکرێن، ئەوە دەبینین وێرانن و هیچیان بەسەر هیچەوە نییە، چونکە زۆر کەمیان بەسەلامەتی لەو پێداچوونەوە و بەراوردکردنانەدا دەردەچن، تەنانەت هەندێکیان نوکتەی سەیریان لێ دەکەوێتەوە، لەبەر ئەوەی شتی عەنتیکەیان تێدا قەوماوە کە هەرگیز کاری کردە نییە، تەنانەت ئەو زانیاری و بیروڕایانەی لەو وەرگێڕانانە وەردەگیرێن، زانیاری چەواشەی پڕ لە هەڵە و چەوتین.

* خوالێخۆشبوو (د. ئاوڕەحمانی حاجی مارف) کە لەلایەک ڕووسی زان و لەلایەکی دیکەشەوە زمانزان بوو، کوردییەکی باشی دەزانی، بەڵام هەرچی لە ڕووسییەوە وەری دەگێڕا دەیدایە حەمەی مەلا کەریم تا بە وەرگێڕانە کوردییەکەیدا بێتەوە، تەنانەت لەسەر بەرگی کتێبە چاپکراوەکانی خۆی دەینووسی (پێیداچووەتەوە و دایڕشتووەتەوە)، ئەوکاتە ئەم کارە مقۆمقۆیەکی لەناو ناوەندی ڕۆشنبیری کوردیدا نایەوە. دەیانپرسی بۆچی کەسێکی ڕووسی و کوردیزان، قەیناکە وەرگێڕانەکەی پێداچوونەوەی بۆ کراوە و زمانەکەی چاک کراوە، وەلێ خوێنەری ئەوکاتانە، وشەی (دایڕشتووەتەوە) یان پێ قووت نەدەچوو، بەڵام ئایا ئەم کارەی (د. ئاوەڕحمان حاجی مارف) ئەوپەڕی خاکەڕایی و بێ فیزی و لە خۆبوردوویی نییە؟ ئەم ئەو کارەی لەکاتێکدا کردووە کە کەسانی وا هەبوون و هەن تا لای ئەژنۆی ئەو نە ڕووسی و نە کوردییان نەزانیوە و کاتێک کارێکی لەو جۆرەیان کردووە و دەستیان بۆ وەرگێڕانێک بردووە، پێیان بچووکی بووە کەسێک بە زمانی وەرگێڕانەکەیاندا بێتەوە، یان بۆیان بەراورد بکرێ و هەوڵ بدرێ وەرگێڕانەکەیان بە پاک و پوختەیی و ڕەوانی و بێ کێشە و گرفت و ئاڵۆزی بخرێتە بەردەستی خوێنەرانەوە، چونکە ئەو جۆرە کەسانە لە بنەڕەتەوە نە مەبەستیان خزمەت کردن و نە خوێنەری کوردە، ئەوەندەی مەبەستیان ناوبانگی خێرا و دەسکەوتی خێرایە، بەتایبەتی ئێستاکە کە بە پارەی مفت ئەو کارە بەخەڵکانێک دەسپێردرێ کە مەبەستیانە بڵێن فڵانە دەزگا، فڵانە کتێبی گرنگی وەرگێڕاوە، ئیتر هیچ حسابێک بۆ مێژوو و ئایندە ناکەن کە چۆن ئەو کارە جێ بەجێ دەکرێ. وەرگێڕ کە جاران حیسابی وشەی بۆ دەکرا و یەکسەر پارەکەیان دەدایێ، ئەمڕۆکە حیسابی لاپەڕەی بۆ دەکرێ، بۆیە حەز دەکات زۆرترین لاپەڕە بە زووترین کات وەربگێڕێ و

زۆرترین دەسکەوت و داهات و پاداشت و خەڵات بۆ خۆی حەڵاڵ بکات. ئەگەر وەرگێڕێک ڕێز لە عەقڵی خوێنەران بگرێ هەرگیز بەو ئاراستەیەدا کار ناکات.

* لەلای میللەتانی دەرودراوسێ و میللەتانی دیکەشدا زۆرجار کتێبی گرنگ و قووڵ و هەستیار لیژنەیەک دەکەونە وەرگێڕانی، یان دەزگایەک بە لیژنەیەکی چەند کەسیی دەسپێرێ، ئەمەش بۆ زاڵ بوونە بەسەر وەرگێڕانەکەدا و دیقەت کردنە لە هەردوو زمانەکەدا، بەتایبەتی ئەم لیژنەیە بۆ وەرگێڕانی کتێبی تیۆری و ڕەخنەیی و هزری و فەلسەفی تەرخان دەکرێت. ئازایەتی نییە کەسێک بە تاقی تەنیا بکەوێتە وەرگێڕانی کتێبێکی قەبە کە هەموو کەس لە عۆدەی نایەت و ناوێرێ دەستی بۆ ببات، تەنیا بۆ ئەوەی وەرگێڕەکەی بیسەلمێنێ و ئەوە بەدەربخات کە ئەو بە تەنێ دەتوانێ ئەو کارە گەورەیە بکا و خۆی لە قەرەی بدات، چونکە لێرەدا گرنگ ئەوەیە ئەو وەرگێڕە چەند دەتوانێ هەقی وەرگێڕانی دەقەکە بدات. کەسێکی وەک جەبرا ئیبراهیم جەبرا کە بەشێخی وەرگێڕەکان ناودەبرا جارێکیان لێیان پرسی تۆ کە دەرەقەتی وەرگێڕانی (الصخب والعنف)ی فۆکنەر هاتووی، چۆنە ناکەویتە سەر وەرگێڕانی (یۆلسیس)ی جێمس جۆیس؟ جەبرا کە خۆشی ڕۆمانی بە زمانی ئینگلیزی دەنووسی گوتی: پێی ناوێرم و ناتوانم خۆم لە قەرەی کارێکی وا گەورە بدەم، چونکە فرۆفیڵی لەفزی زۆری تێدایە، هەروەها لە زمانەکەیدا چەند شێوەزارێک بەکارهاتووە کە من نایانزانم و دەسەڵاتم بەسەر هەموو ئەو شێوەزارانەدا ناشکێ تا وا بە ئاسانی بکەومە وەرگێڕانی بۆ سەر زمانی عەرەبی. ئەوە لەلای من لوتکەی هەست کردن بە بەرپرسیارەتییە لەلای وەرگێڕێک و زانینی قەبارە و توانایی خۆیەتی. ئەم خاکەڕایی و زانینی توانستە زاتییەی ئینسان وا دەکات (وەرگێڕ) خۆی لێ نەگۆڕێ و تووشی خەیاڵ پلاوی و واهیمەی بکات، یان وا بزانێ خۆی هەموو شتێکە و دەسەڵاتی بەسەر هەموو جۆرە کتێبێکدا هەیە وەری بگێڕێ، چونکە لەلای ئێمە زۆرن ئەوانەی لە توانایی خۆیان تێ نەگەیشتوون، کەچی پێیان وایە بە پەلاماردانی کار و پرۆژە و شاکاری گەورە، وادەزانن گەورە دەبن. خۆ کە پێیان دەگوترێ کاکە گیان تۆ جارێ ماوتە دەست بۆ کاری وا گەورە ببەیت، یان ناکرێ ستەم لەو داهێنەرە گەورەیە بکرێ و شانۆنامەیەکی بازرگانی، یان کورت کراوەی لێ وەربگێڕی، چونکە مەرج نییە تۆ کە دەرچووی بەشی زمانی ئینگلیزی بوویت، ئیدی دەرەقەتی وەرگێڕانی هەموو کارێک بێیت، کەچی برای نەرگسی و لەخۆباییمان لە جیاتی ئەوەی ئەو بیروڕایەت بە دڵسۆزییەوە لێ وەربگرێ، جارێ سەری کەپووی دەزووڕێتەوە، ئەوجا با قسەکەی تۆ ڕاستیش بێ. دواییش کە هەرزەکاریی تەمەن و هەرزەکاریی نووسین تێدەپەڕێنێ و ساڵانێکی زۆر دەگوزەرێ، کاتێک پێویستە ڕۆژگار و ئەزموون پتر ئەو بیروڕایەی بۆ بسەلمێنێ، کەچی بە ئامان و زامان دەسبەرداری هەرزەکاریی و هەرزەگۆیی نابێت و پێ لەسەر ئەوە دادەگرێ کە ئێمە دەبوایە درۆی لەگەڵدا بکەین و بەناوی هاندان و دەستگیرۆیی کردنەوە بیخەڵەتێنین. ئەرێ کێ ئەو مافەی بە فەریکە وەرگێڕێک داوە شانۆنامەی شەکسپیر کورت بکاتەوە و دەستکاری بکات؟ شەکسپیرێک کە وشەیەکی لەخۆڕا دانەناوە، چۆن دەکرێ لێی بقرتێنێ و بینای شانۆنامەکەی لێ تێک بدرێ؟ کەسێک عاقڵ بێت و سەرەتای وەرگێڕانی بێت، چۆن لەو سەرەتایەوە بێ سێ و دوو پەلاماری وەرگێڕانی شەکسپیر دەدات؟

* ئێمەی کورد مەگەر بە ڕێکەوت دوو (وەرگێڕ) کە ئاگایان لە یەکدی نەبووە کتێبێکیان لەیەک کاتدا وەرگێڕابێ، یان لە بێ ئاگایی ئەو وەرگێڕانەی کە ئاگایان لە کارەکانی ڕابردوو نییە و نەیانزانیوە پێشتر چی کراوە و هەر بەڕێکەوت کەوتبێتنە سەر وەرگێڕانی دەقێک، دەنا دووبارە و سێ بارە وەرگێڕانەوەی دەق و کتێبە گرنگەکانمان نەکردووە بە بەرنامە و بە نەریت. تەنیا شتێک لە بواری فرە وەرگێڕاندا لەلای ئێمەدا بە (بەرنامە) کرابێ، وەرگێڕانی چوارینەکانی (خەییام)ە، پێم وایە ئەمەش لەبەر ئەوەیە کە جارێ بە وەرگێڕانی زۆر دەق و کتێبی گرنگ ڕانەگەیشتووین تا بە فرە وەرگێڕانەوە خەریک بین. بۆ نموونە عەرەبەکان بۆ زۆر لە شاعیر و داهێنەرەکانی بواری ڕۆمان و شانۆنامە و چیرۆک و نۆڤلێت ئەم فرە وەرگێڕانییەیان بەجێ گەیاندووە، لەوانەش بۆ نموونە شیعرێکی (لامارتین) دەهێنینەوە کە بەناوی (دەریاچە)وە تا ئێستا زیاتر لە چەند جارێک بە شیعر و بە پەخشان وەریان گێڕاوە، دەشڵێن وەرگێڕانە پەخشانییەکەی (ئەحمەد حەسەن ئەلزەیات) لە هەموو وەرگێڕانەکانی دیکە وردبینی زیاتری تێدا کراوە کە بەم جۆرەی وەرگێڕاوە:

أهكذا قضى الله أن نمخر في عباب الحياة
مدفوعين في ظلام الأبد من شاطيء الى شاطيء
دون أن نملك الرجوع الى ملجأ، أو الرسو ذات يوم على مرفأ؟!
أنظري أيتها البحيرة! هاهو ذا العام قد كاد
يشارف تمامه، وأنا وحدي بجانب أمواجك الحبيبة
أرتقب عبثا عودة جوليا اليها. جالسا فوق الصخرة
التي كنت ترينها جالسة عليها..!

(عەلی مەحموود تاها)ش ئەم شیعرەی (لامارتین)ی بەم جۆرە وەرگێڕاوە:

ليت شعري أهكذا نحن نمضي
في عباب الى شواطيء غمص
و نخوض الزمان في جنح ليل
أبدي يضني النفوس و ينضي

هەروەها (د. نیقۆلا فەییاز) هەمان شیعری بە شیعر کردووە بە عەرەبی و دەڵێ:

أهكذا أبدا تمضي أمانينا
نطوي الحياة و ليل الموت يطوينا
تجري بنا سفن الأعمار ماخرة
بحر الوجود ولا نلقى مراسينا

هەر ئەو شیعرە لەلایەن (د. إبراهيم ناجي)یەوە بەم شێوەیە کراوە بە عەرەبی:

من شاطيء لشواطيء جدد
يرمي بنا ليل من الأبد
ما مر منه مضى، فلم يعد
هيهات مرسى يومه لغد

ئیدی خوێنەری خاوەن چێژ و ورد و بە سەلیقە مەگەر خۆی

بزانێ لەناو ئەو چوار وەرگێڕانەدا کامیان جوانترە و کام وەرگێڕەیان سەرکەوتووانەتر لەوەی دیکەیان ئەم پارچە شیعرەی وەرگێڕاوە؟ لەکاتێکدا جیاوازی زۆریش لەنێوان هەر چوار وەرگێڕانەکەدا بەدی دەکرێ. ئەوە ئەگەر بەگوێرەی قسە و بیروڕای هەندێ کەسی لای خۆمان بێ، نابێ وەرگێڕەکانمان ئەو شیعرە لە جارێک زیاتر خۆیانی پێوە خەریک بکەن و وەری بگێڕنەوە، یان نابێ ئەو هەموو جیاوازییە زەق و زۆرەش لەنێوان وەرگێڕانەکانیاندا هەبێ، چونکە بەپێی قسەی ئەوانە بێ، ئەگەر «جیاوازی» هەبوو، ئەوە بە دوور لە دەستپاکی و «نائەمین»ی ناوزەد دەکرێ و مۆری مایەپووچی بە تەختی تەوێڵی وەرگێڕەکەیەوە دەنێن، دەنا دەبێ هەموویان لەکەسی یەکەمیان وەرگرتبێ و وەرگێڕانی یەکەم ڕتووش کرابێ و بڵاوکرابێتەوە، کە ئەم بیروڕایەش زۆر گێڕ و سەقەتە و لە ڕاستییەوە دوورە.

* هۆیەک لە هۆیەکانی پاشەکشەکردنی وەرگێری کورد لە وەرنەگێڕانی شیعر و چیرۆک و بابەتەکانی دیکەی نووسەرانی کورد بۆ سەر زمانی دووەم ئەوەیە کاتێک دەبینرێ ئەو وەرگێڕە دەکەوێتە سەر وەرگێڕانی چەپکە شیعری چەند شاعیرێک، یان چەپکە چیرۆکی چەند چیرۆکنووسێک بۆ سەر زمانی دووەم، ئینجا ئەوە زمانی عەرەبی، یان فارسی، یان هەر زمانێکی دیکە بێت، بێ گومان وەرگێڕەکە بۆ (هەڵبژاردن)ی دەقەکان بەپێی چێژ و ڕۆشنبیری و ئاگاداری و پێوەرە ڕەخنەیی و ئیستێتیکییەکانی خۆی دەکەوێتە کارکردن و هەوڵ دەدات ئەو دیمەنە بەپێی تێگەیشتنی خۆی بۆ زمانی دووەم بگوێزرێتەوە و بنەخشێنێ، کەچی لە پاش بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکەی تووشی زۆر تانووت لێدان و ناحەزی و هەراو زەنا دەبێتەوە، بە تایبەتی لەلایەن ئەوانەی خۆیان پێ شاعیر و چیرۆکنووسی گەورە و چاکە و هەر ئەوانە دەپرسن و پێیان وایە کە بۆچی دەبێ ئەو وەرگێڕانە بەرهەمی ئەوانی نەگرتبێتە خۆی و ئەم چەپکە وەرگێڕانە بۆچی (شاکار!)ی ئەوانی تێدا نییە؟ چۆن دەبێ ناوی ئەو نەیەت و نەخرێتە ڕیزەوە؟ ئەگەر سەرەتا مەرایی و مامە حەمەیی بۆ وەرگێڕەکەی بۆ نەچووبێتەسەر، یان بە هەزار شێوازی تایبەت بەخۆی نەیتوانیبێ خۆی لە وەرگێڕ نزیک بخاتەوە و خوان و میوانداری و ئاین و ئۆین و جاری وا هەیە (خەڵات) و (دیاری)ی پێش وەختیش دادی نەدا و جێی خۆی نەگرت، یان کاریگەری و جادووی خۆی بەسەر وەرگێڕەکەوە نەبوو، ئەوە پاشقوڵ گرتن بەرانبەر «وەرگێڕ»ەکە دەستپێدەکات، پاشان خۆیان «وەرگێڕ» بۆ بەرهەمەکانیان دادەتاشن و وەرگێڕی تایبەت بۆ خۆیان و کارە نەکلۆکەکانیان دەدۆزنەوە و بەڕادان دەدەن، بەمەش بزاڤی وەرگێڕان لە ڕاستەڕێی خۆی لادەدەن و دۆخەکەی دەشڵەژێنن و باری سەرنجێکی ناشیرین و شێواو لە بارەی دیمەنی داهێنانی کوردی دەدەنە خوێنەرەکانی زمانی دووەمەوە.

* ئێمە کە پێویستە وێنەیەکی گەشی ئەدەبیاتی کوردی و نموونەی هەرە جوانی شیعر و چیرۆک و نووسینی کوردی وەربگێڕینە سەر زمانی دووەم، کەچی لەوەشدا میزاج و هەندێ جار بەرژەوەندی تایبەتی، خۆی بەسەر کار و وەرگێڕانەکانماندا سەپاندووە، زۆرجار دەبینین ئەوانەی بەرپرسی داوودەزگایەکی ئەدەبی و کولتوورین و دەسەڵاتی زۆریان هەیە و لەبەر دەستە، یان لە پەنای حەجەکەوەن و دەستیان دەگاتە شوێنە بەرزەکان، ئەو جۆرە وەرگێڕانە کە دڵنیان لەوەی ئەو کەسانە دەتوانن دەمیان چەور بکەن، یان بیانگەیەننە شوێنی مەبەست، بۆیە ئەو «وەرگێڕ»انە دەکەونە کارکردن بۆیان و دەکەونە وەرگێڕانی کارەکانیان، ئەوانە دڵنیان لەوەی ئەو دەست ڕۆیشتووانە دەتوانن زوو وەرگێڕانەکانیان بۆ لە چاپ بدەن، ئەو بەرپرسانەی داوودەزگا و کەناڵە ڕۆشنبیری و ئەدەبیانەش دەزانن بازاڕ بۆ خۆیان بدۆزنەوە و شیعر و چیرۆک و بەرهەمی خۆیان بە وەرگێڕان بدەن و ئیش بۆ خۆیان بکەن، با لەولاوەش شیعر و چیرۆک و داهێنانە جوانەکانیش سەرکزۆڵە لە شوێنی خۆیان بمێننەوە. ئەگەر وا نییە با پرسیارێکی گرنگ هەیە و لە خۆمانی بکەین: ئەمڕۆ ڕێژەی وەرگێڕانی بەرهەمی نووسەر و ئەدیبە مردووەکان بە بەراورد لەگەڵ زیندووەکان چەندە؟ ئەگەر مەبەست لە وەرگێڕان خزمەت گەیاندن و ناساندنی کولتوور و داهێنانی میللەتێکە بە گەلانی دیکە، ئەی بۆ ڕوو ناکەنە وەرگێڕانی شیعری کلاسیکی کوردی، پێش وەرگێڕانی ئەو شیعر و چیرۆکە بێ سەروبەر و بێ نموودانە؟ باشە ئەگەر مەبەست لە وەرگێڕانەکە دڵسۆزییە بۆ داهێنان ئەی بۆ (هەر بۆ نموونە) شیعری شاعیری وەک (هەردی) و (دیلان) و (کامەران موکری) و (جەلالی میرزا کەریم) وەرناگێڕن؟ ئایا ئەوە لەبەر ئەوە نییە کە وەرگێڕانی شیعری ئەوانە نیسکان نایینی و هیچی لێ شین نابێ؟ ئایا وەرنەگێڕانی شیعری (جەمال شاربازێری) و (ئەنوەر قادر جاف) و کێ و کێی دی لەبەر ئەوە نییە کە ئەو جۆرە کەسانە دوورن لە ناوەندەکە و خەریکی ئیش کردن بۆ خۆیان نین؟ کەی ڕاستە خۆمان بە وەرگێڕانی شیعری کاڵوکرچ و چیرۆکی کەم خوێن و لاواز و بێ نموودەوە خەریک بکەین؟ ئایا نیشاندانی ئەو شیعرۆکە و میعرۆکانە بە خەڵکانی دەرەوەی خۆمان، پێشکەش کردن و نیشاندانی ئاستی لاواز و دواکەوتووی ئەدەبی میللەتەکەمان نییە؟ لەکاتێکدا لەپێش ڕاپەڕین بەرنامەیەک هەبوو کە ڕژێم پیادەی دەکرد و دەیویست هەمیشە لە ڕێگەی وەرگێڕانی ئەو ئەدەبە لاوازەوە بڵێت کورد میللەتێکی دواکەوتووە و لە فۆلکلۆر زیاتر هیچی دیکەی نییە و ئێمە خێرمان پێ کردووە و چاکەیەکی زۆر گەورەمان لەگەڵدا کردووە کە ئەو فشە مافانەمان داوەتێ؟!

* عەرەبەکان لە چوارچێوەی بزووتنەوە سەرتاپاگیرییەکەی وەرگێڕانی خۆیاندا کە لەسەردەمی عەباسییەکاندا دەستی پێ کردووە کاری گرنگیان کردووە و بناغەیەکی پتەویان بۆ «وەرگێڕان»ی خۆیان داناوە، پێویستە کوردیش چاخێکی زێڕینی لەو جۆرە بۆ خۆی دەست پێبکات، واتە دەبێ وەرگێڕانەکانمان لە پرۆژەی تاکەکەسییەوە بگوێزینەوە بۆ پرۆسەیەکی بەردەوام و چالاک و کاری نەوعیی تێدا ئەنجام بدرێت. داخەکەم ئێمە وەک چۆن لەپاش ڕاپەڕین نەمانبیستووە قوتابییەک کە دەوام ناکات، یان قوتابییەکی تەمبەڵ و تەوەزەل کە هەق نییە دەربچێت، کەچی هەمیشە لەپاڵ قوتابییە جددی و زیرەکەکان دەردەچن، بە هەمان دەستووریش نەمبیستووە کەسێک کە خۆی پێ بلیمەتی مەیدانی وەرگێڕانە و کتێبان وەردەگێڕێ، کتێبەکەی هەر ئاستێکی هەبووبێ حەتمەن بۆی چاپ کراوە، لێرە نا، لەولا، لەو دەزگایە نا، لە دەزگایەکی دی خۆت بگرە هاتم، ئیدی ئەو وەرگێڕە چۆن خۆی پێشدەخات و چۆن بەخۆی دادێتەوە؟ بۆیە لەپاش چاپ کردن و بڵاوکردنەوەی کتێبەکانی، نەک ڕەخنە و گلەیی لە کەس قەبووڵ ناکات، بگرە بیروڕایەکانی زۆر لەخۆی و لە نووسەرە گەورەکانی جیهان گەورەترن. لەکۆتاییدا ئەو سەرە قەڵەمانەی لەو چەند وتارەدا نووسیمانن، دەرەنجامی کۆبوونەوە و کەڵەکە بوونی باری سەرنج و تێبینی و ئەزموون و خوێندنەوەی خۆم بووە کە ساڵانێکە لەلام گەڵاڵە بوون و ئێمە لە گۆڤاری ڕامان-دا بەو بەرنامە و بۆچوون و سیاسەتەوە لە بواری وەرگێڕاندا کارمان کردووە.